

A PTK. KÖTELMI JOG ÁLTALÁNOS RÉSZÉNEK REFORMJÁRÓL

1. A készülő új Polgári Törvénykönyv kodifikációja „többlépcsős” folyamat: a kodifikációs törekvéseket, a reform elveit először Tézisek gyűjtötték pontokba, amelyek később Koncepcióvá érlelődtek (közzétéve: Magyar Közlöny 2002. évi 15. számában), szakmai vita eredményeként ez bővült és egyben tisztult a Koncepció második változatává és a Tematikává (közzétéve: Magyar Közlöny 2003. évi 8. számában), amelyet a Kormány határozattal fogadott el (1003/2003. (1. 20.) Korm. határozat). Az elfogadott és közzétett Koncepció a normaszövegezés és indokolásának vezérfonalául szolgál – ideértve a szerződések jogát is –, a teljes normaszöveg-tervezet előreláthatóan 2005. év végéig készül el. A kodifikáció jelen állapotában – a szerződési jog általános szabályának normaanyaga és indokolása első változatban készült el – a reform fontosabb vonásai körvonalazódni látszanak.

Az új Polgári Törvénykönyv koncepciójának különösen a szerződési jog (kötelmi jog) szempontjából meghatározó tézisei közé tartozik, hogy *monista elven* épül fel, és a szabályozás *modelljéül* a kereskedelmi (üzleti) forgalom viszonyai szolgálnak. Ez azt jelenti, hogy a szerződési jog kodifikációja során – részben elvi megfontolások okán, részben a nemzetközi tendenciákhoz igazodva – a monista szabályozási filozófiának megfelelő egységes Polgári Törvénykönyv gondolatából kell kiindulni. Más szóval: nem készül külön Polgári Törvénykönyv, illetve külön Kereskedelmi Törvénykönyv.

A polgári jog tárgyát és módszerét tekintve egységes jogág: a vagyoni forgalom viszonyait és a személyhez fűződő jogok védelmét a mellérendeltség és egyenjogúság elvei szerint szabályozza. Az alapvető jogági egységesség azonban nem jelenti, hogy a polgári jogon belül – a jog gyakorlatában – ne lenne megfigyelhető egyfajta

differentiálódás. A polgári jognak piacgazdasági viszonyok között legalábbis két olyan társadalmi szférát szabályoznia kell, ahol a vagyoni jogviszonyok súllyal megjelennek: az üzletszerű gazdasági szférát és a non-profit magánjogi szférát. A két nagy terület egyidejű befogadása nem bontja meg a jogág elvi egységességét: a jogági szabályozás tárgyából, alapvető elveiből, a szabályozás módszeréből, az azonos logikára épülő jogi technikákból eredő összekötő vonások a meghatározóak. A kodifikáció szempontjából azonban nem hagyható figyelmen kívül, hogy a polgári jog lényegében azonos jogintézményei eltérően jelenhetnek meg az üzleti-kereskedelmi szférában és a non-profit-civil szféra viszonyai között. A piaci üzleti gazdálkodás a magánpolgári viszonyokhoz képest nemzetközi tekintésben is mutat olyan sajátosságokat, amelyek a polgári jogi szabályozásban megjelennek. Az üzletszerű gazdálkodásra a tömegméretű vagyoni kapcsolatok, a nagyméretű beruházások megvalósítása a jellemző: az árukapcsolatok nem szükséglet-kielégítési, fogyasztási célúak, hanem a vállalkozások arra törekcszenek, hogy a szerződéses ügyleteken keresztül nyereséghez, jövedelemhez jussanak.

A hatályos Ptk. szabályozási modellje ugyancsak monista elven alapszik, azonban – érthető történeti okokból – a magánpolgári viszonyokra szabott. A magánszemélyek non-profit kapcsolataiban a szerződések azt a célt töltik be, hogy lebonyolítsák a magánpolgár eseti (ad hoc) jellegű szükséglet-kielégítést szolgáló vagyoni aktusait, jogi keretet adjanak a fogyasztási javakkal való ellátásukhoz, ezért a szerződések szabályai az ilyen ügylettípusokra méretezettek, kétpólusú, relatív szerkezetű kapcsolatok modelljére épülnek, az egyedi magatartás szubjektív megítéléséhez kötik a szerződés-szegések szankcióit stb.

A piacgazdaság magánjogi elvárásai a Ptk. eddigi kereteit és módszereit meghaladják, szétfeszítik. Az új Ptk. koncepciója a szerződési jog modellezését „megfordítja”, és a szerződési szabályokat egyértelműen a kereskedelmi (üzleti) forgalom követelményeihez méretezi, mindenekelőtt azért, mert ebben a körben kötik a gazdaságilag legjelentősebb szerződéseket, és volumenét tekintve az itt bonyolódó vagyoni forgalom túlnyomó jelentőségű. Ez a nemzetközi jogfejlődéssel is összhangban áll: az irányadónak

tekinthető piacgazdaságú országokban az egységes szerkezetű magánjogokban, különösen a szerződések jogában lényegében mindenütt az üzletszerű professzionális gazdálkodás piaci viszonyai jelentik a szabályozás modelljét, és nem az eseti magánpolgári árukapcsolatok. A magánjogban általában a polgári jog és kereskedelmi jog szintézise figyelhető meg, a közeledés azonban döntően a magánpolgári szféra felől megy végbe, és az összekapcsolódás az üzleti szféra szintjén alakul ki. Az egységesülési folyamat lényeges mozgatója és feltétele, hogy a piacgazdasági társadalmakban a gazdasági kultúra a magánemberi intelligencia részévé vált. A magánember az üzletszerű gazdasági élet részesévé (is) lett, ismeretei, szemlélete a piaci gazdálkodáshoz szokott, az üzleti kultúra jelentős mértékben az emberek általános felkészültségének részévé vált. A modellváltás a szerződési jog szabályozása szempontjából a következőket jelenti:

- A szerződési jog és a kötelelem általános szabályai a kereskedelmi (üzleti) forgalom viszonyaira szabottak. Az általános szabályok alóli kivételeket ezért nem a „gazdálkodó szervezetre”, hanem a magánszemélyre – a fogyasztóra – nézve kell megfogalmazni. Ebben a szabályozási rendszerben a „gazdálkodó szervezet” hagyományos fogalma meghaladottá válik, ehelyett a fogyasztó („a gyengébb fél”) számára fogalmazhatók meg kivételes szabályok, olyan esetekben, amikor a természetes személy az üzleti, professzionális szféra képviselőivel – a vállalkozásokkal – kerül kapcsolatba.
- A modellváltás az általános részen túl az egyes szerződéstípusok külön szabályozására is kihat. Az üzleti forgalomban és a magánszemélyek kapcsolataiban egyaránt fontos szerepet játszó szerződéstípusoknál ugyanis az üzleti élet követelményszintje válik mérvadóvá és csak sajátos, indokolt esetekben lehet szükség eltérő, kivételes szabályokra a fogyasztókra nézve, vagy a magánszemélyek egymás közti kapcsolataiban. Természetesen azoknál a szerződéstípusoknál viszont, amelyek meghatározóan a magánszemé-

lyek kapcsolataiban játszanak szerepet, a szabályozás ennek az alanyi körnek az igényeihez igazodik.

2. A kötelmi jog szabályait az új Kódex – legterjedelmesebb – Negyedik Könyve tartalmazza majd. Ezen belül a kötelelem közös szabályai és a szerződések általános szabályai önmagukban is rendkívül terjedelmesek, a kodifikációs elképzelésekből azonban a joganyag strukturális újszerűsége is sok mindent elárul. Az általános rész az alábbi szerkezeti felépítésben készül:

1. Rész. A kötelelem közös szabályai (kötelemfakasztó tények; a fogyasztói jogviszony; elévülés, jogvesztés, határidők)

2. Rész. A szerződés általános szabályai

I. Cím. A szerződési jog alapelvei (a szerződési szabadság; együttműködési és tájékoztatási kötelezettség; visszterhesség vétele stb.)

II. Cím. A szerződés megkötése

I. Fejezet. A szerződés megkötésének általános szabályai (a jognyilatkozatok megtétele és a szerződés létrejötte)

II. Fejezet. A jognyilatkozatok megtételének formája (a szerződés alakja; az elektronikus okiratban tett nyilatkozat; a közvetlen és közvetett képviselő szabályai)

III. Fejezet. A szerződés megkötésének különös formái (a szerződéskötési kötelezettség; az előszerződés; a versenyeztetési eljárás szerződéskötési szabályai; szerződéskötés általános szerződési feltételekkel)

III. Cím. Az érvénytelenség

I. Fejezet. A semmisség és a megtámadhatóság

II. Fejezet. Az érvénytelenségi okok (akarathibák; a jognyilatkozat hibái; a célzott joghatás hibái)

III. Fejezet. Az érvénytelenség jogkövetkezményei

IV. Fejezet. A szerződés hatálytalansága (az abszolút hatálytalanság; hatóság vagy harmadik személy beleegyezése-

jóváhagyása; a relatív hatálytalanság; a szerződés bírósági úton történő érvényesítése)

IV. Cím. A szerződés módosítása és megszüntetése

V. Cím. A szerződés teljesítése

I. Fejezet. A teljesítés általános szabályai (a szolgáltatás; a teljesítés helye, ideje, módja; a szolgáltatás minősége és mennyisége)

II. Fejezet. A pénztartozás teljesítésének különös szabályai (pénznem, kamat, több tartozás elszámolása; bírósági letét útján való teljesítés; a beszámítás stb.)

III. Fejezet. Többalanyú szerződések teljesítése (a harmadik személy javára szóló szerződés; a harmadik személy részéről történő teljesítés; több kötelezett, illetve több jogosult a szerződésben)

IV. Fejezet. Változás a jogosult vagy a kötelezett személyében (a követelés átruházása; a tartozásátvállalás; a szerződés-engedményezés)

VI. Cím. A szerződésszegés

I. Fejezet. A szerződésszegés általános szabályai (a szerződésszegés lényege és jogkövetkezményei; felelősség szerződésszegéssel okozott károkért; a közreműködőért való felelősség; közbenő és részleges szerződésszegés; a szerződésszegés jogkövetkezményeinek korlátozása stb.)

II. Fejezet. A szerződésszegés egyes esetei (a kötelezett késedelme; a jogosult átvételi késedelme; a fizetési késedelem külön szabályai; a teljesítés meghíúsulása; a teljesítés megtagadása)

III. Fejezet. A hibás teljesítés (a hibás teljesítés lényege és a bizonyítási teher; a szavatosság; kártérítés hibás teljesítés miatt; a termékfelelősség; a jótállás; a jogszavatosság stb.)

IV. Fejezet. A szerződés megerősítése (foglaló; kötbér; jogvesztés-kikötés; biztosítéki engedményezés; kezesség stb.)

3. A szerződési jog intézményei, különösen pedig részletszabályai új vonásainak akár csak vázlatos felemlítése terjedelmi okok miatt nem lehetséges. Ehelyett egyes frekvenciáknak mondható jogintézményeinek néhány új vonásán keresztül kísérelem meg érzékeltetni a reform főbb törekvéseit.

Az új Ptk. modellváltó szemlélete az *érvénytelenség* szabályozásában is megmutatkozik. Hangsúlyt kap, hogy az érvénytelenség a polgári jog, közelebbről a szerződési jog egyik jogintézménye, amely sem alkalmazási körénél, sem logikájánál, sem eljárási szabályainál, sem pedig egyes szankcióinál fogva nem térhet ki a magánjog, a szerződési jog intakt rendszeréből. Az érvénytelenség nem „büntetés”: a szerződés érvénytelenségének elsődlegesen nem az az oka, hogy a felek vagy valamelyikük csalárd, rosszhiszemű, esetleg bűncselekményt megvalósító magatartást tanúsított, ami miatt valamilyen parttalan, hivatalbóli eljárást lenne indokolt lefolytatni. Az érvénytelenség feladata elsősorban az, hogy megakadályozza a piaci árukapcsolatok normális rendjét megzavaró, abnormális vagyoni viszonyok kialakulását és beteljesedését, vagyis elsősorban a piaci áruviszonyok rendjét kívánja védeni. Ez persze szorosan összefügg a fél jogainak védelmével is, az érvénytelenségi okok ugyanis valamelyik fél számára általában azért sérelmesek, mert a normális árukapcsolatokhoz fűződő alapvető érdekeit sértik. Az érvénytelenség nem lehet a szerződési szabadság elé állított sorompó, éppen ellenkezőleg, a jogintézményben a jogág alapvető feladata fejeződik ki, nevezetesen a vagyoni viszonyok védelme a jogág speciális reparatív-helyreállító eszközeivel, szankcióival. Az új Ptk. ezen elvi megfontolások miatt kívánja az eljárásjog korlátjai közé vonni a semmisség hivatalbóli bírói észlelését, a magánjog logikai rendszeréhez igazítani a jogszabályba ütköző szerződések, szélesíteni az érvénytelen szerződések megmentését az érvényessé nyilvánítás lehetőségének tágitása, egyenrangú jogkövetkezményként való elismerése, vagy a teljesítés orvosló hatályának kiterjesztése révén.

Az érvénytelenség a szerződés megkötéséhez szorosan kapcsolódó jogintézmény: a szerződés létrejöttének rendellenessége miatt a felek által célzott joghatás beálltát kizárja. Magában foglalja egyfelől a szerződéskötés rendellenességeit, vagyis az érvénytelenségi okokat, másfelől rendezi milyen jogkövetkezményekkel jár, ha a

szerződés megkötése során érvénytelenségi ok merült fel. Az új Kódex a hatályos Ptk.-tól eltérő strukturális felfogásban tárgyalja az érvénytelenséget. Rendszertani szempontból kifejezésre juttatja, hogy az érvénytelenség ugyan összetett, mégis egységes jogintézmény, egyik oldalról az érvénytelenségi okok rendszerét, másik oldalról pedig a szankciós jogkövetkezményeket jelenti. Indokolt és célszerű ezért az érvénytelenség szabályainak, jogkövetkezményeinek önálló címben való megjelenítése, amely a jogalkalmazás elvárásainak is eleget téve vélhetően megkönnyíti az igények érvényesítését.

Az érvénytelenségi okok közül a joggyakorlatban, de a jogtudományban is huzamosabb idő óta eltérő felfogások alakultak ki arra nézve, hogy bármilyen, a jogági hovatartozástól független jogszabályok sérelme a szerződés semmisségét okozza vagy sem, illetve melyek azok a kritériumok, amelyek alapján megítélhető, hogy az adott jogszabály sérelme érvénytelenséget okoz, vagy pedig a szerződés polgári jogi érvényességét a jogsérelem nem érinti. Az új Ptk. egyértelművé teszi, hogy nem minden jogszabály sérelme okozza egyúttal a szerződés semmisségét. Felvethető ugyanis, mivel az érvénytelenség polgári jogi jogintézmény, ezért az a logikus, ha meghatározóan a polgári jogi jogszabályok megsértése hozza működésbe – egy polgári jogi jogintézmény más jogágak szabályainak szankciójaként, vagy még kiterjesztőbben a jogon kívüli, erkölcsi normák megsértésének következményeként csak korlátok között, differenciált közelítésben alkalmazható. A szerződés tartalmának szabad kialakítása olyan civilisztikai alapjog, amelyet más jogágak szabályai nem szoríthatnak indokolatlanul korlátok közé. A nem polgári jogi, hanem más jogágak – főként a közigazgatási jog, pénzügyi jog, büntetőjog – szabályainak a megsértése ezért akkor semmis, ha a külön jogszabály maga kifejezetten kimondja, hogy az adott normának a megsértése egyúttal a szerződés érvénytelenségét is okozza (pl. államháztartási törvény, közbeszerzési törvény stb.), e nélkül pedig akkor, ha a jogszabály értelmezéséből egyértelműen megállapítható, hogy a külön jogszabály az egyéb, más jogági szankciók mellett a szerződés érvényességét sem kívánta megengedni. Ilyen helyzet akkor áll elő, amikor a szerződésben meghatározott szolgáltatás vagy a szerződés

egyéb tartalmának a teljesítése általánosan tiltott magatartást valósít meg, vagyis a jogági jellegűtől függetlenül a tevékenység természeténél fogva tiltják valamely magatartás kifejtését, amelyek tilosak akkor is, ha valamely szerződés szolgáltatásának teljesítéseként fejtik ki. Ha viszont a más jogági szabályok olyan tilalmakat tartalmaznak, amelynek sérelme csak az adott jogág relációjában jogellenes, a külön jogág által szankcionált, a szerződés polgári jogi szempontból a jogszabálysérelem ellenére nem érvénytelen. Ide tartoznak azok az esetek, amikor a külön jogszabály csak az egyik szerződő félre tartalmaz valamilyen közigazgatási feltételt, engedély beszerzését, de egyébként az adott szolgáltatás, magatartás meghatározott feltételek mellett nem tilos. Ez a szabályozási törekvés megőrzendő értéként támaszkodik a korabeli magyar magánjogi bírói gyakorlat eredményeire (a Kúria 53. számú jogegységi döntésére), továbbá a bírósági jogértelmezésre, főként a Legfelsőbb Bíróságnak az ún. kontárszerződések kapcsán kialakított, a joggyakorlat által követett állásfoglalásaira. A szerződés érvénytelensége nemcsak annyit jelent, hogy abban valamilyen érvénytelenségi ok van, hanem azt is, hogy mit kell tenni az érvénytelen szerződéssel. Az érvénytelenség, mint szankció azt jelenti, hogy az érvénytelenségi ok meglétéig a szerződéshez a felek által célzott joghatás nem fűződhet. Az érvényes szerződéshez az a joghatás fűződik, hogy a szerződést a másik félnek (mindkét félnek) kötelezően be kell tartania, illetve, ha a másik fél önként a szerződésben foglaltakat mégsem tartaná be, úgy a szerződés teljesítése vele szemben állami eszközökkel kikényszeríthető. Az érvénytelenség ezt a célzott joghatást zárja ki: az érvénytelen szerződés nem köti a szerződő feleket – nem kell teljesíteni –, illetve az érvénytelen szerződést állami-bírói úton kikényszeríteni nem lehet. Az érvénytelenség evidens jogkövetkezményét az új Ptk. tételes jogi rendelkezésben mondja ki. Amennyiben a semmisségi okot a bíróság hivatalból észleli, hivatalból alkalmazza azt az anyagi jogi következményt is, hogy az érvénytelen szerződésre jogosultságot alapítani és kikényszeríteni nem lehet, eljárásjogi következményként pedig a keresetet elutasítja. Az érvénytelenség összes további jogkövetkezményét a bíróság hivatalból nem alkalmazhatja – semmisség esetében sem –, hanem minden más magánjogi igény-

hez hasonlóan az általános eljárásjogi szabályoknak megfelelően a fél erre irányuló kereseti kérelme szerint járhat el. A piacgazdasági vagyoni viszonyokkal ellentétben a semmisségnek az a korábbi bírói gyakorlatban hosszú ideig érvényesülő szerepe, amely korlátlanul és teljes körűen lehetővé tette a felek jogviszonyának hivatalbóli rendezését. A jogintézmény szerepét illető lényegi felfogásbeli változás az eljárásjogi szabályok koncepcionális megváltozásával is összhangban áll.

A jogkövetkezmények oldaláról az érvénytelenség lényegét a továbbiakban két, egymással egyenrangú módszer fejezi ki. Az egyik az érvénytelen jogviszony felszámolása, amikor a jog olyan helyzet megteremtésére törekszik, mintha a felek a szerződést meg sem kötötték volna. Az érvénytelenség azonban a felek által célzott joghatást azért zárja ki, mert a szerződés megkötésének folyamatában érvénytelenségi ok merült fel. Nincs szükség a jogkövetkezmény fenntartására, ha az érvénytelenség oka utóbb ésszerűen kiküszöbölhető, és így a szerződés megmenthető. A jog ebben az esetben olyan helyzet megteremtésére törekszik, mintha a felek már eredetileg is érvényes szerződést kötöttek volna. Az érvényessé nyilvánítás lehetősége a hatályos Ptk.-hoz képest bővül: a szerződés tartalmának ésszerű módosítására a bírónak szélesebb körű mérlegelési lehetőséget biztosít, másfelől akkor is alkalmazhatóvá válik, ha a szerződés tartalmának módosítása nélkül is az utóbb jól működő szerződés szempontjából az érvénytelenség oka már elenyészett vagy jelentőségét veszítette (ún. faktikus szerződések). A két jogkövetkezmény – az *in integrum restitutio* és a szerződés *ex nunc* hatályú érvényessé nyilvánítása – egyenrangú alternatívaként jelenik meg: elsősorban az üzleti élet szerződéseiben célszerűbb, hogy a bíróság az eredeti állapot elrendelése helyett az egyébként jól működő szerződés érvényessé nyilvánítását alkalmazza.

4. A szerződés teljesítésére vonatkozó követelmények megszégése elvileg bármely magatartással megvalósulhat, a szerződészségés általános (közös) szabályai rendszertani szempontból ezért az élre kíváncznak, és csak ezután következnek a szerződészségés egyes nevesített esetei. A szerződészségés általános szabályai szerint ítélandók meg a külön nem nevesített szer-

zódésszegések, és ezek irányadóak a nevesített szerződésszegésekre akkor, ha azok külön szabályai nem írnak elő eltérő rendelkezéseket. Általában a szerződésszegés jogkövetkezménye a természetbeli teljesítés követelése; a visszatartási jog gyakorlása; a súlyos szerződésszegés külön nevesített eseteiben a szerződéstől való elállás vagy az azonnali hatályú felmondás, és a kártérítés.

A szerződésszegésért fennálló (kontraktuális) kárfelelősség – a kimentés eltérő feltételeire tekintettel – elvállalja a szerződésen kívüli (deliktualis) kárfelelősségtől. A kereskedelmi (üzleti) forgalom keretében kötött szerződések esetében a szerződésszegés kárkövetkezményeinek telepítése elsősorban kockázatosztást és nem valamely egyéni hiba represszióját jelenti. A szerződéskötés a szerződésből származó előnyök elérése érdekében önkéntesen felvállalt többlet-kockázatot feltételez, azt, hogy a szerződő fél az érdekköréhez (a tevékenységi, ellenőrzési köréhez) tartozó körülményekért, az igénybevett személyekért a másik fél irányában kockázati helytállást vállal, a másik fél erre számít, és ugyanezt ő is vállalja a másik oldalról. A vagyoni forgalomban a szerződéses, azaz önkéntes kötelezettségvállalás nem szerződésszerű teljesítésének szankcionálása nem lehet a szerződésszegő fél igyekezetének – azaz felróhatósága hiányának – függvénye. A kontraktuális felelősség körében a károkozó csak akkor mentesülhet, ha bizonyítja, hogy a kár az érdekkörén kívüli, előreláthatatlan olyan okra vezethető vissza, amelynek elhárítása ésszerűen nem volt elvárható. A nemzetközi kereskedelmi, szerződési jogban kialakult és elfogadott elvek szerint a szerződésszegő fél vétkességétől elszakított kártérítési felelősség a szerződésszegőre telepíti a szerződésszegés kárkövetkezményeinek teljes kockázatát, de csak az általa a szerződéskötéskor belátható mértékig. A két elv – az objektív helytállás és az előrelátható mértékre korlátozott kárösszeg – képezi a kárfelelősségi rendszer alapvető pilléreit. Az új Ptk. e megoldásokkal összhangban kívánja az ún. előreláthatósági klauzulát meghonosítani a szerződéses kártérítési jog körében. Ennek lényege az, hogy a szerződésszegésből eredő teljes (valamennyi kárfajtára kiterjedő) kár megtérítendő, a károkozó azonban addig az összegig felel, amely a szerződéskötéskor megközelítően előrelátható volt. Az előreláthatóság valódi érvényesülési területe mindenekelőtt az

elmaradt hasznoknak a megtérítésénél van. Az elmaradó vagyoni előny esetében a károkozó magatartás abban áll, hogy megszakítja azt az oksági kapcsolatot, amely a károsult vagyonának a növekedéséhez vezetett volna. Az, hogy ez a vagyonnövekmény ténylegesen bekövetkezett volna, még számos más bizonytalan (és utóbb már el sem dönthető) tényezőtől is függ. A kár megtérítése szempontjából lényeges, hogy milyen esélye lett volna a vagyonnövekedés bekövetkezésének, azaz: a jövőbe vezető virtuális és spekulatív okozati összefüggés milyen (távlati) határok között fogadható el. Az előreláthatósági elv alkalmazásával a bíróság csak a valószínűsíthető előnyöknek (haszonnak) az esély mértékével arányban álló részét ítéli meg kártérítésként. Minél távolabb vezet a virtuális, spekulatív okozati összefüggés, annál kisebb az előrelátható, valószínűsíthető előny esélye, ami a kár mértékét behatárolja. A szerződésszegés nevesített esetei közül a hibás teljesítés átfogó, egységes szerkezetű újraszabályozása során mutatkoznak különösen elvi, koncepcionális szempontok. A Kódex arra törekszik, hogy a *hibás teljesítés szabályai* – az új Ptk. egészének szabályozási modellezését követve – elsősorban az üzleti szerződések követelményeihez igazodjanak, a fogyasztói szerződésekre (ezen belül a fogyasztói adásvételre) jellemző eltérések pedig kivételként fogalmazódnak meg. A hibás teljesítés ugyanis irányadó mindenféle visszerthes szerződéstípus és mindenféle szolgáltatás, dolog esetén, rendelkezéseit alkalmazni kell nemcsak az adási, hanem a vállalkozási, a használati szerződésekre, illetve nemcsak a fogyasztási cikkekre, hanem bármilyen más ingó dolgokra és ingatlanokra, építményekre, egyéb tartós használatra rendelt dolgokra nézve is. Amennyiben ez a szolgáltatás sajátosságából adódóan mégsem lehetséges, a tevékenységi és a használati szolgáltatásokra, a vagyoni értékű jogokra eltérő, külön szabályokat indokolt megfogalmazni. Világosan meg kell különböztetni egymástól a hibás teljesítést, mint szerződésszegési esetet a hibás teljesítés jogkövetkezményeitől, amelyek a szavatosság, a hibás teljesítéssel okozott kár megtérítése, a jótállás, és amelyekhez kapcsolódnak a jogszavatosság, valamint a termékfelelősség (termékszavatosság) szabályai. A nagy terjedelmű részletszabályok helyett a szemléletváltozás érzékeltetésére csupán néhány, az új vonások közül: a szavatosság és a kártérítés feszült-

ségektől sem mentes viszonyát oly módon célszerű harmonizálni, hogy a szavatosság elsősorban a hiba természetbeli, a kártérítés pedig a pénzbeli helyreállítására szolgáljon; a nemzetközi tendenciákhoz igazodóan indokolt korszerűsíteni a szavatossági határidőrendszert az egységesebb, részben hosszabb elévülési határidő bevezetésével, egyúttal a jogvesztő határidő megszüntetésével, a kötelező alkalmassági idő szakmai tartalommal való megtöltésével; az európai piaci magánjogoknak megfelelően az új Ptk. a kötelező jótállást megszünteti és a jótállást önkéntes alapokra helyezi; a Kódexbe foglalja viszont a termékfelelősség „szerződéseken átívelő, de nem szerződés-független” jogintézményét; a forgalomképes vagyoni értékű jogok átengedésének, átruházásának hibás teljesítése esetére az általános részbe helyezné a jogszavatosság absztrakt szabályait.

A felsorolt elvi vonások a tételes jogi szabályozás szándékolt vezérfonalai, amelyek részletesebb kibontása a normaszövegre és a hozzá fűzött indokokra tartozik. Rövid felvázolásuk a szerződések általános szabályai kodifikációjának célzott irányultságát, a modellváltásból eredő szemléletét hivatott – remélhetőleg valamilyen mértékben eredményesen – érzékeltetni.